

Erakkokuoriainen

Läderbagge

Osmoderma eremita

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)
Luontodirektiivin ensisijaisesti suojeltava laji
BOR suojelutaso suotuisa

Koodi: 1084

Rauhoitettu (LSA 471/2013)
Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Kuva: Al Vrezec

Luonnehdinta

Erakkokuoriainen on helposti tunnistettava hyvin kookas, jopa 3 cm pitkä nahanhajuinen kovakuoriainen. Väriltään se on tummanruskea, metallinhohtoinen.

Erakkokuoriainen on hiljattain jaettu molekyyli-taksonomisten tutkimusten perusteella useammaksi lajiksi, joista *Osmoderma eremita* ja *Osmoderma barnabita* esiintyvät laajalla alueella Euroopassa. Edellinen on levinneisyydeltään läntinen, jälkimmäinen itäinen. Suomessa esiintyy hiljattain julkaistun DNA-tutkimuksen perusteella itäisempi laji *O. barnabita*, mutta nimeä ei vielä ole korjattu Suomen lajiluetteloon.

Elinympäristö ja levinneisyys

Erakkokuoriainen elää Suomessa levinneisyytensä äärirajoilla ilmeisesti jäänteinä lämpökausien laajemmasta levinneisyydestä. Suomessa erakkokuoriaista tavataan vain Turussa, pääasiassa Ruissalossa. Ruissalossa tehdyssä laajassa selvityksessä lehmus oli lajin vallitseva isäntäpuu, ja erakkokuoriaiskanta oli runsain valoisilla paikoilla kasvavissa yksittäisissä puissa tai puukujanteissa. Suojelualueiden sulkeutuneemmissa metsissä lajia ei juurikaan tavattu. Erakkokuoriainen elää Ruissalossa myös tammella, joka on muualla lajin yleisin isäntäpuu. Erakkokuoriaisen toukat syövät lahoavaa puuainesta lehtipuiden onteloissa. Toukkakehitys kestää 3–4 vuotta.

Aikuiset kuoriaiset lentävät ilmeisesti harvoin, mutta kiipeilevät sitäkin enemmän onteloiden seinämällä ja toisinaan myös rungoilla onteloiden ulkopuolella. Lajin esiintyminen on helpointa varmistaa toukkapapainoiden perusteella.

Nykytila ja uhkatekijät

Erakkokuoriaisen kanta vaikuttaa varsin elinvoimaiselta eikä ilmeisesti ole ainakaan merkittävästi taantunut viime vuosina, vaikka Ruissalossa onkin poistettu lajin kannalta tärkeitä huonokuntoisia yksittäispuita ja tienvarsikujanteiden puita. Muutoksia kannan suuruudessa ei pystytä tarkemmin arvioimaan, koska aikaisempia perusteellisia selvityksiä lajin esiintymisestä ei ole. Erakkokuoriaisen suojelutaso on nyt arvioitu suotuisaksi, mutta se ei säily sellaisena ilman jatkuvia suojelu- ja hoitotoimia.

Hoitosuositukset

Erakkokuoriaisen suojelutason säilyminen edellyttää sille laaditun suojelusuunnitelman mukaista toimintaa Ruissalossa. Koska erakkokuoriaisen esiintyminen on vaikea todeta, on sen esiintyminen jossakin muussa sopivassa jalopuukohteessa mahdollista. Viime vuosina mm. feromonien avulla tehdyt selvitykset eivät kuitenkaan ole vielä paljastaneet esiintymiä Turun ulkopuolelta, vaikka siellä lajia onkin löytynyt uusista paikoista.

Lähteet

- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Landvik, M. 2000. Erakkokuoriaisen (*Osmoderma eremita*) suojelusuunnitelma. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen moniste 18/2000. 24 s. + 60 liites.
- Landvik, M., Wahlberg, N. & Roslin, T. 2013. The identity of the Finnish *Osmoderma* (Coleoptera: Scarabaeidae, Cetoninae) population established by COI sequencing. *Entomologica Fennica* 24: 147-155.